

מערך למנחה

פעמונים על הבר

איך יוצאים מהמינוס

פעמונים על הבר

איך יוצאים מהמינוס (בלי לקחת הלוואה).

מתווה ההרצאה

מטרות ההרצאה:

- בסיום ההרצאה יהיו המאזינים מסוגלים:
- להסביר את המשמעויות השונות של החיים עם מינוס בבנק.
 - לזהות את הסיבות למינוס שלהם בבנק
 - לתאר דרכים יעילות להתמודדות עם המינוס
 - להסביר כיצד ניתן לשמור על איזון בחשבון הבנק ולהימנע מכניסה למינוס בעתיד

מבנה נושאים ועזרים:

חלק	שם	מטרה	תוכן/מתודה	זמן	עזרים למנחה
1	אני והמינוס שלי (כבר לא חברים)	• הצגה עצמית ושבירת הקרח	• הצגה עצמית • סיפור המינוס האישי שלי	5	
2	צרת רבים	• יצירת חיבור והזדהות – אתם לא לבד	• סקר מפית – האם אתם במינוס? • הצגת נתונים סטטיסטיים על המינוס של הישראלים	5	
3	הבעיה עם המינוס	• הצגת המשמעויות של המינוס	• ההשלכות והמשמעויות של המינוס בהקשרים תפסתיים, חברתיים וכלכליים. • המשמעות התפיסתית – חיים מעבר ליכולות שלנו, שוכחים את הקשר בין הכנסות והוצאות. • המשמעות החברתית – מנסים להתאים עצמנו לרמת החיים של הסביבה, שופטים עצמנו על פי מה שיש לאחר אפילו שאולי גם הוא חי במינוס. • המשמעות הכלכלית – הלוואה יקרה, מייצר מעגל חובות, מקשה לחסוך ולתכנן קדימה כולל המחשה במספרים כמה זה באמת עולה להיות במינוס.	25	
4	הלוואה לכיסוי המינוס – פתרון או בעיה?	• פירוק התפיסה המוטעית שעדיף לקחת הלוואה לכיסוי המינוס כי הריבית שלה נמוכה מהריבית על המינוס	• למה הלוואה לכיסוי המינוס הפכה לפתרון ברירת המחדל ולמה זה פתרון כל כך גרוע. • מתי ובאילו תנאים הלוואה כן יכולה להיות פתרון	15	סרטון המאה-מן: האם כדאי לקחת הלוואה
5	אז מה עושים?	• הצגת פתרונות אפשריים	• עקרונות לחיים ללא מינוס ופתרונות: • מיפוי הוצאות והכנסות • צמצום הוצאות ו/או הגדלת הכנסה • רישום ומעקב – ככלי להתנהלות עם התקציב • תקציב – בקווים כלליים כיצד לבנות תקציב על פי סדר עדיפויות • תכנון – כמה מילים על חשיבות התכנון והחיסכון.	30	

חלק	שם	מטרה	תוכן/מתודה	זמן	עזרים למנחה
7	סיכום ושאלות	- בסיכום ההרצאה נחזור אל המינוס ונבקש לבחון את אופי המינוס כצעד ראשון להבנת ההתנהלות הכלכלית שלנו - מתן זמן לשאלות	- איזה מין מינוס? – מדוע חשוב להבין מה הגורם למינוס ומה אופיו (מינוס קבוע – פער יציב בין הוצאות והכנסות, מינוס כרוני – בגובה משתנה ובזמנים משתנים, מינוס חד פעמי) - מה אומר המינוס על ההרגלים ועל ההתנהלות הכלכלית שלנו - סיכום העקרונות והפתרונות: מהם הכלים העיקריים שבהם נשתמש בכל אחד משלושת המצבים - זמן שאלות	10	

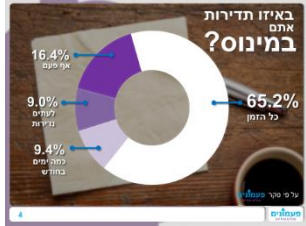
אורך המפגש

90 דקות

הערות:

- יש להיעזר במתווה ההדרכה.
- יש לקרוא בעיון את מסמך תמצית מאפייני קהל היעד.

מערך מפורט

90 דקות		איך יוצאים מהמינוס (בלי לקחת הלוואה)	
מטרה: הבנת המשמעויות האישיות, החברתיות והכלכליות של החיים עם מינוס בבנק והכרת כלים ליציאה מהמינוס ושמירה על איזון כלכלי.			
	במסגרת הרצאה זו נדבר על: - ההשלכות האישיות, החברתיות והכלכליות של החיים עם מינוס בבנק. - המחיר של הלוואות לכיסוי המינוס והסיבה שאינן מהוות פתרון אידאלי לבעיה. - מהם העקרונות שכדאי ליישם כדי לצאת מהמינוס ולחיות באיזון ומהם הכלים שיכולים לסייע לנו לעשות זאת.	1	
	פתח את המפגש בהצגה עצמית קצרה ובסיפור אישי קצר (רצוי סביב המינוס בבנק). לדוגמה: איך נראו החיים שלך, או של מי מבני משפחתך כשהיה מינוס תמידי בבנק / איך יצאת מהמינוס / איך סייעת למשפחה אחרת לצאת מהמינוס / מדוע החלטת להתנדב בפעמונים ולהעביר את ההרצאה הזו וכד'. חשוב לשלב במסגרת ההצגה העצמית סיפור אישי שייתן למשתתפים הזדמנות להתחבר רגשית הן אליך המנחה, והן לנושא ההרצאה. הסיפור פותח את הקשב, מייצר אמון ומחזק את הקשר לקהל.	2	
	בקיצור: המטרה בחלק זה הינה יצירת חיבור והזדהות, מתן הזדמנות לכל אחד מהמשתתפים להבין איפה הוא/היא ביחס לשאר? אם כולם במינוס, האם זה נורמלי ותקין? אם זה נורמלי ותקין למה אנחנו מדברים על זה? מה מידת האחריות שלנו למצב וכמה אחראים הבנקים, הממשלה וגורמים אחרים? בקש מהמשתתפים לרשום על מפת לפניהם, כמה פעמים במהלך השנה האחרונה היו במינוס. א. כל הזמן ב. כמה ימים בחודש ג. לעיתים נדירות ד. אף פעם אין צורך לאסוף את תשובות המשתתפים (עדיף שלא לאלץ אותם לחשוף מידע פרטי). מספיק שהתשובה האישית של כל אחד ואחת נשארת על השולחן ומזכירה לו/לה כל הזמן למה הגיע/ה להרצאה.	3	
	בקיצור: בהמשך לסקר המפת הקצר, נחשוף נתונים סטטיסטיים על המינוס של משפחות בישראל, ונשאל האם אפשר להסיק מהמספרים שזה נורמלי להיות במינוס תמידי? הצג את הנתונים והסבר: על פי סקר אינטרנטי של פעמונים (הזמין כל העת באתר), כ- 65% אחוזים מאתנו נמצאים בדרך כלל במינוס (סקרים אחרים, של הלמ"ס ושל כלכליסט מ-2015, מצביעים על אחוזים נמוכים יותר, אך עדיין מגלים כי קרוב למחצית ממשקי הבית בישראל מתמודדים עם מינוס בחשבון הבנק, ולרובם מינוס כרוני, כלומר נמצאים רוב הזמן במינוס). שאל: אז אם לכל כך הרבה אנשים יש מינוס בבנק, אז מה בעצם הבעיה? אולי זה פשוט נורמלי להיות במינוס? קבל מספר תשובות מהמשתתפים ולאחר מכן הסבר: בדקות הקרובות ננסה להבין מה בעצם לא בסדר בזה שאנחנו חיים עם מינוס מהן ההשלכות האישיות, החברתיות והכלכליות של המינוס. עלינו ועל הסובבים אותנו.	4	

90 דקות

איך יוצאים מהמינוס (בלי לקחת הלוואה)

5

בקיצור:

לפני שאנחנו בכלל מדברים על ההשלכות הכלכליות, נדבר קצת על ההשלכות התפיסיות והחברתיות של המינוס. נדגיש מדוע התפיסה שלנו את המינוס כ-"נורמלי" וכ-"גלגל הצלה" – מייצרת אצלנו אשליית רווחה וגורמת לנו לחיות מעבר ליכולות שלנו.

שאל: האם המינוס הוא גלגל הצלה או משקולת מכבידה?

כדאי לבקש מהמשתתפים להצביע בהרמת יד, ואז לשאול: מי שחושב שהמינוס הוא גלגל הצלה – שיסביר למה הוא חושב כך, ומי שחושב שהמינוס הוא משקולת – מדוע? **הקפד** לחזור בקצרה על דבריהם לטובת שאר המשתתפים שאולי לא שמעו.

הסבר: אף על פי שבמקרים מסוימים העובדה שאנחנו יכולים להיכנס למינוס יכולה להיות הצלה, במרבית המקרים היא משקולת כבדה שעלולה להטביע אותנו במערבולת של חובות. **תן דוגמה** למצבים בהם המינוס אכן יכול להציל אותנו - בעיקר מצבי חירום קצרי מועד, כמו למשל אם נזקקנו לטיפול רפואי מיידי, ולא הספקנו לקבל את ההתחייבות מקופת החולים או הביטוח הרפואי. אנחנו יכולים לשלם על הטיפול גם אם אין לנו כסף בחשבון, בהנחה שנקבל את ההחזר תוך זמן קצר. (ניתן, ואף מומלץ לתת דוגמאות נוספות / אחרות מחייך). אבל אם אנחנו קונים כרטיס לתאילנד, למרות שאין לנו כסף בחשבון למימון החופשה, האם אנחנו עדיין יכולים לומר שהעובדה שיכולנו להיכנס למינוס "הצילה אותנו"? אנחנו אולי מרגישים כך, כי נורא רצינו לצאת לחופשה הזו, ומגיע לנו. אבל האמת היא שאנחנו פשוט מממנים אותה מהכסף שנרוויח בעתיד. עם תום החופשה, מהר מאוד אנחנו שוכחים ששילמנו עליה בכסף שעדיין לא הרווחנו, ואנחנו ממשיכים להתנהג ולצרוך כרגיל. המינוס, במקרה הטוב נשאר כפי שהיה, ובמקרה הרע ממשיך לגדול.

6

בקיצור:

המשך הדיון בנושא אשליית השפע, ודגש על ההשלכות החברתיות – כולם קונים יותר משהם יכולים < כולם רואים מה יש לאחרים ורוצים גם < כולם קונים יותר...

הסבר: אשליית השפע שיוצרת האפשרות להיכנס למינוס, והנורמה לחיות עמו בשלום משפיעות גם על ההתנהלות שלנו כחברה.

את המינוס בבנק של השכן, אנחנו לא רואים, אבל את הג'יפ ארבע על ארבע שלו כן. ואנחנו רוצים גם.

העובדה שהבנקים מאפשרים לנו לחיות מעבר ליכולות שלנו, בשילוב עם הנטייה הטבעית שלנו למדוד את עצמנו ביחס למה שיש לאחרים, מכניסה אותנו למעגל קסמים. הקניות שלנו משפיעות על השכנים שלנו ומה שיש לחברים שלנו משפיע עלינו וכך הלאה...

מובן שהאפשרות להיכנס למינוס היא לא הגורם היחיד לדפוס ההנהלות הזה, ויש עוד דברים רבים שמשפיעים על החלטות הקניה שלנו, (ניתן לציין ממש בקצרה את ההשפעה של תרבות השפע והפרסומות למשל), אבל בסופו של דבר, המינוס (זמינות הכסף) הוא מה שמאפשר לנו לרכוש מוצרים בכסף שאין לנו.

המינוס מחזק את אשליית השפע, מאפשר לנו לקנות ולצרוך מוצרים ללא קשר לרמת ההכנסה שלנו, וגם מותיר אותנו חשופים, (סקר כלכליסט מ-2015 מגלה ש 40% מהישראלים טוענים שלא יוכלו לעמוד בהוצאה פתאומית בסך 8000 ₪) ופוגע ביכולתנו לתכנן קדימה ולבצע החלטות כלכליות שקולות.

90 דקות	איך יוצאים מהמינוס (בלי לקחת הלוואה)	
	7 בקיצור: נסביר מדוע המינוס הוא בעצם הלוואה בתנאים גרועים, ומה הופך אותה להלוואה יקרה. הסבר: המינוס, הוא בעצם הלוואה לכל דבר, אבל מדובר בהלוואה יקרה במיוחד ובתנאים גרועים. שאל: מה עושה את ההלוואה הזו ליקרה? קבל תשובה או שתיים מהקהל ולאחר מכן הסבר: כשהבנק נותן הלוואה הוא צריך לדעת מה הסיכוי שלו לקבל את הכסף שהוא מלווה לנו בחזרה. בהלוואה רגילה, יש תנאים מוסכמים מראש, יש <u>תאריך פירעון</u>, ולפעמים גם <u>בטחונות</u> או <u>ערבויות</u>. במשיכת יתר, אין בטחונות, אין ערבויות ואין תאריך פירעון. הבנק לא יודע מתי נכסה את הפער, ואם אין לנו גם חסכונות אחרים באותו בנק, אין דרך להבטיח שהכסף יוחזר, ולכן הבנק מבטח את עצמו באמצעות עמלת הקצאת אשראי וריבית גבוהה. אנחנו משלמים את העמלות והריביות הללו כל זמן שהחשבון שלנו במינוס, הסכומים יכולים להיות גבוהים למדי, כפי שנראה מיד.	

90 דקות

איך יוצאים מהמינוס (בלי לקחת הלוואה)

8

בקיזור:

כמה באמת עולה לנו המינוס? ואיך מבררים כמה בדיוק אנחנו משלמים?
באפשרותך להמחיש את מחיר המינוס באחת משתי דרכים:

Online (יש חיבור לאינטרנט):

באמצעות מחשבון המינוס של משרד האוצר – לחץ על צלמית המחשבון

Offline (אם אין חיבור לאינטרנט):

באמצעות חישוב לדוגמה – לחץ על צלמית החשבונה (דוגמה)

הסבר: התשלום על המינוס תלוי בין השאר במצב החשבון שלכם בדרך כלל, בגובה המסגרת שלכם ובגובה הריבית שקבע הבנק.
באתר של משרד האוצר, תוכלו למצוא מחשבון מינוס, שיסייע לכם להבין בדיוק כמה אתם משלמים.

אם אתה מחובר לרשת האינטרנט, מומלץ להתחבר למחשבון המינוס ולהציג שתיים שלוש דוגמאות שימחישו כמה עולה לנו המינוס בכל חודש.
אפשר להזין נתוני אמת של אחד המשתתפים (אם משהו מוכן לשתף) או להשתמש בנתונים הבאים להדגמה.

גובה המינוס בחשבון הבנק בדרך כלל: 10,000 ₪

סכום מסגרת אשראי: 15,000-20,000 (כדאי להתאים לקהל היעד)

מסגרת האשראי היא הסכום המינוס המקסימלי שתוכלו להגיע אליו בחשבון הבנק שלכם.

ריבית שנתית – 9.38 (או יותר)

זהו המחיר שתשלמו עבור המינוס בחשבון הבנק. ככל שסכום המסגרת גבוה יותר, כך הריבית שתשלמו תהיה גבוהה יותר.

הדגש: מסגרת האשראי יכולה להיות מחולקת למדרגות בריבית שונה.
(המחשבון מתייחס לסכום המסגרת במדרגה הראשונה בלבד).

בדרך כלל, רוב המסגרת (המדרגה הראשונה) תהיה בריבית של קרוב ל-10 %

זו ריבית גבוהה מאוד, בהשוואה להלוואות אחרות, והריביות על המדרגות הבאות תהינה גבוהות אפילו יותר ויכולות להגיע גם ל-13.5 %

אם אין גישה לאינטרנט, ניתן להשתמש בדוגמאות המופיעות בכתבה המצורפת ממאקו.
(ראה לינק בתחתית) או בדוגמה המופיעה בשקף הבא (לחץ על צלמית החשבונה).

הסבר, היכן ניתן למצוא את המידע על גובה מסגרת האשראי והריבית השנתית בדף החשבון או באתר האינטרנט של הבנק.

1. בדוח שמגיע בדואר מהבנק:

חפשו בסוף הדוח את סכום מסגרת האשראי.

2. דרך האינטרנט:

בדרך כלל יופיע באחד התפריטים בלשונית העו"ש בדף החשבון שלכם.

ציין: כדאי לזכור שמלבד לעלויות של המינוס, אנחנו משלמים גם עמלת הקצאת אשראי בגובה של כ-25-28 שקלים בכל רבעון (כלומר כ-100 שקלים נוספים בכל שנה).
לכן, אם המינוס שלכם לא מתקרב לקצה מסגרת האשראי שלכם יתכן שכדאי לבקש מהבנק דווקא להקטין אותה, ולשלם פחות ריבית ופחות עמלה.

קישורים:

[מחשבון מינוס של משרד האוצר](#)

[כתבה ממאקו](#)

שים לב, ניתן להשתמש בדוגמאות ובמספרים המתוארים בכתבה זו, שפורסמה במאקו. הכתבה בשיטת Elone המעניקה הלוואות באינטרנט ומעודדת לקחת הלוואה לכיסוי המינוס, מסר שאינו פעמוני, אך הדוגמאות והסיפורים המובאים בה יכולים לשמש אותך. התעלם מהשורה התחתונה של הכתבה. אין להמליץ עליה כחומר קריאה למשתתפים

90 דקות	איך יוצאים מהמינוס (בלי לקחת הלוואה)	
	9 <u>שקף זה מוסתר – כדי להציגו יש לחצות על צלמית החשבונות / דוגמה בשקף הקודם</u> הצג שקף זה, לצורך המחשת מחיר המינוס, אם אין אפשרות להדגים את מחשבון המינוס של משרד האוצר. התוצאות המוצגות בשקף זהות לאלו שעלו במחשבון עם אותם נתונים. התרגום למוצרי צריכה נועד להמחיש מה ניתן לעשות בכסף שאנחנו עשויים לחסוך כנגד הריבית על המינוס. 🔔 כוסות הבירה מחושבות לפי מחיר ממוצע של 25 ₪ לחצי ליטר מהחבית. 🔔 כרטיסי הטיסה, לפי נתונים מאתר השוואות – ממוצע מחירים לטיסות מוזלות הלוך ושוב בעונת השיא (בחודשי הקיץ) 2017. לסכום הכולל כדאי להוסיף גם את עמלת הקצאת האשראי כ- 25-28 שקלים בכל רבעון (כ- 100 ₪ בשנה).	
	10 בקיצור: נפרק את התפיסה הרווחת שהלוואה לכיסוי המינוס כדאית, משום שהריבית עליה נמוכה יותר מהריבית על המינוס. נסביר מתי ומדוע עדיף להימנע מהלוואות אלה. להמחשה ודיון מגוון, ניתן להשתמש באחת משתי אפשרויות (אין צורך להציג את שתיהן): להצגת סרטון המאה-מן – האם כדאי לקחת הלוואה לחץ על "נגן סרטון" להצגת נתוני סקר על הסיבות לנטילת הלוואות – לחץ על "הצג נתונים" שאל: מה דעתכם? האם הלוואה לכיסוי המינוס היא פתרון? (קבל תשובות בהצבעה, ואם התנאים במקום מאפשרים, שמע מספר תשובות מהמשתתפים). הסבר: כמו תמיד, התשובה אינה חד משמעית. ישנם מצבים בהם הלוואה לכיסוי המינוס באמת יכולה להציל אותנו, אבל ברוב המקרים זה לא כך. אחת הבעיות שיש לנו עם המינוס, היא שלא קל לצאת ממנו. הבנקים, המוסדות הפיננסיים (חברות האשראי והביטוח) וגם גופים עסקיים עצמאיים יודעים את זה, והם מציפים אותנו בהצעות מפתות שנראות כמו פתרונות קסם. השיווק אגרסיבי ומתזמן, ולשוק הזה נכנסים גם הרבה גורמים שמוטב לא להתעסק איתם (שוק אפור). הם מסבירים לנו שהריבית שנשלם על ההלוואה, נמוכה יותר מהריבית שאנחנו משלמים על המינוס, ולכן כדאי לנו יותר לשלם את הריבית על ההלוואה. אבל הריבית היא לא השיקול היחיד שצריך לחשוב עליו כשלוקחים הלוואה. הלוואה לכיסוי המינוס היא בעצם הלוואה על הלוואה. אם אין לנו כסף לכסות את המינוס, סביר להניח שלא יהיה לנו כסף להחזיר את ההלוואה ואז, תוך כמה חודשים נהיה שוב במינוס, ולמעשה נכנס למעגל חובות שקשה מאוד לצאת ממנו, וככל שיעבור הזמן, החובות שלנו רק יתפחו ויגדלו.	

90 דקות	איך יוצאים מהמינוס (בלי לקחת הלוואה)	
	11 <u>שקף זה מוסתר – כדי להציגו יש ללחוץ על צלמית הסרטון (נגן סרטון) בשקף 10</u> בקיצור: נדגיש את הקלות בה מציעים לנו הלוואות לכיסוי המינוס, והפיתוי הגדול לקבל את ההצעות שמגיעות בדיוק בזמן. הצג את הסרטון: האם כדאי לקחת הלוואה. הסרטון מדגיש את המסר, שהלוואה היא לא בהכרח הפתרון הנכון לטיפול במשיכת יתר. ניתן להדגיש באמצעות הסרטון גם את האמירה שכדאי להתייחס בזהירות להצעות הלוואה שמגיעות "בול בזמן", ובמיוחד כדאי להיזהר מהצעות שמגיעות מגורם לא ידוע, למשל בהודעת טקסט, בפרסומות במייל או באינטרנט – אלו עלולות להיות הצעות מהשוק האפור. לתשומת ליבך: הקישור במצגת הינו לסרטון ב youtube אם אתה מציג במקום בו אין חיבור לרשת האינטרנט, דאג מראש להוריד את הסרטון למחשב באמצעותו אתה מציג את המצגת. ניתן לעדכן את הקישור מתוך המצגת באמצעות תפריט הוספה < וידאו < במחשב זה < איתור הסרטון השמור מקומית על המחשב. אפשרות נוספת היא כמובן להציג את הסרטון ישירות מהמחשב ללא קישור למצגת. לינק לסרטון במאגר הידע (SP) https://tinyurl.com/ydfyo6pb מומלץ מאוד לבדוק שהסרטון מתנגן ונשמע כראוי לפני תחילת הרצאה!	
	12 <u>שקף זה מוסתר – כדי להציגו יש ללחוץ על צלמית התרשים (הצג נתונים) בשקף 10</u> בקיצור: נציג נתונים על הסיבות לנטילת הלוואות, על פי סקר פעמונים, ונדגיש את ההיקף הנרחב של הלוואות לכיסוי המינוס. ציין: על פי סקר שבוצע בינואר 2015 עבור פעמונים, בדגימה אינטרנטית באמצעות "פנל פרויקט המדגם" בקרב 500 משיבים המהווים מדגם ארצי מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל. (136 – העידו כי נטלו הלוואה בשנה החולפת) הסיבה השכיחה ביותר ללקיחת הלוואה היא כיסוי המינוס. 38% מהנשאלים שהצהירו כי לקחו הלוואה בשנה החולפת, לקחו אותה כדי לכסות את המינוס. 18% לקחו הלוואה לרכישת דירה, 17% לרכישת רכב 5% למטרות לימודים ו 3% לצורך חופשה. 20% האחוזים הנותרים, לקחו את ההלוואה למטרות אחרות.	

90 דקות	איך יוצאים מהמינוס (בלי לקחת הלוואה)	
	13 בקיצור : המשך הדיון בנושא הלוואה לכיסוי המינוס, נסביר מתי הלוואה כזו יכולה בכל זאת להיות פתרון מתאים. שאל: אז מתי הלוואה לכיסוי המינוס בכל זאת יכולה להיות פתרון? הסבר: התשובה היא, שרק אם אנחנו יודעים שהחזר ההלוואה, וההתנהלות השוטפת שלנו לא ייצרו חובות חדשים, הלוואה כזו יכולה להיות פתרון כלכלי יעיל. כלומר, אם יש איזון בין הוצאות והכנסות + יתרה להחזר ההלוואה, והריבית על ההלוואה אכן נמוכה יותר מהריבית שאנחנו משלמים על המינוס, ההלוואה עשויה להיות כדאית. למשל, אם יש לנו מינוס קבוע. אבל בהתנהלות החודשית שלנו, אנחנו לא מוציאים יותר כסף ממה שאנחנו מכניסים. במצב כזה, יש לנו שתי אפשרויות. אחת, היא לייצר יתרה של כמה מאות שקלים בכל חודש ולצמצם את המינוס לאט לאט עד שיחוסל. והשנייה היא לקחת הלוואה שתאפשר לנו למעשה, להחזיר את החוב ולפתוח דף חדש, אבל גם במקרה הזה, נהיה חייבים לייצר יתרה שתשמש להחזר ההלוואה, כך שההחזר החודשי לא ייצר לנו מינוס חדש. אנחנו נחזור לדבר על כך בהמשך ההרצאה, וגם נכיר כמה כלים שיכולים לעזור לנו לשמור על איזון בין הכנסות והוצאות – אבל כדאי להבין כבר עכשיו שזהו המפתח לחיים בפלוס. כל עוד ההוצאות שלנו גבוהות מההכנסות, נמשיך לרדוף אחרי הזנב של עצמנו, ונייצר בכל פעם חובות חדשים.	13
	14 בקיצור : סיכום ביניים והצגת השאלה איך יוצאים מהמצב הזה? כהקדמה, לקראת הרחבה בנושא הכלים והפתרונות הזמינים, נציין כי אין פתרונות קסם, וכי הדרך להצלחה כרוכה בשינוי הרגלים ובמאמץ, אך ישנם כלים ושיטות שיכולים לסייע, ואותם נציג בקצרה בהמשך. סכם סיכום ביניים של הנאמר עד כה: הבנו שלחיות בשלום עם המינוס שלנו זה לא ממש מומלץ. ראינו אילו מחירים אנחנו משלמים על המינוס בהקשר האישי, החברתי והכלכלי. ודיברנו על חוסר היעילות של פתרונות הבזק שמציעים לנו בבנקים, בחברות הביטוח ובמוסדות הפיננסים השונים. אז עכשיו נשאלת השאלה מה עושים? אם ההלוואות שמשווקים לנו אינן פתרון אז מה כן? הסבר: ראשית כדאי להבין שאין פתרונות קסם. נדרשים מאמץ, שינוי בתפיסה ושינוי בהרגלים. אבל יש לנו כמה המלצות וכלים שמסייעים לאמץ הרגלים נכונים, ולעשות את השינוי בכיוון הנכון.	14

90 דקות

איך יוצאים מהמינוס (בלי לקחת הלוואה)

15

בקיזור:

נסביר מדוע חשוב להבין בדיוק על מה הולך הכסף שלנו, כמה אנחנו מכניסים, כמה מוציאים ועל מה.

ניתן דגש, על יתרונות המיפוי המאפשר לזהות את הפער האמיתי (החודשי), שאותו יש לסגור, למצוא טעויות חיוב שאולי עולות לנו כסף מיותר ולאתר את מקורות ה"בזבז". אם יש זמן, ניתן להסביר גם על חשיבות המיפוי של חובות ונכסים, המשלים את התמונה ומאפשר לנו להבין גם כמה אנחנו חייבים ולמי, ואילו נכסים יש לנו (כולל ביטוחים, קרנות השתלמות, פנסיה וחסכונות).

הסבר: השלב הראשון בדרך ליציאה מהמינוס הוא להבין מה גרם לנו להיכנס למינוס. מלכתחילה.

הדרך לעשות זאת היא באמצעות בדיקה מעמיקה של ארבעת היסודות של כלכלת המשפחה: הכנסות, הוצאות, חובות ונכסים. אנחנו ממליצים להסתכל אחורה על תקופה של בין חצי שנה לשנה, ולבדוק לפרטי פרטים, כמה כסף הוצאנו ועל מה. לבדוק את פירוט האשראי, דפי החשבון מהבנק וכל שאר המסמכים הפיננסיים שאנחנו מקבלים בדואר או במייל, ובמקרים רבים לא טורחים אפילו לפתוח. לעשות רישום של ההכנסות שהיו לנו בתקופה הזו ולהשוות.

שאל: אבל למה זה לא מספיק להבין כמה כסף חסר לי (נניח מה גובה מינוס)? למה אנחנו צריכים לרדת לפרטים הקטנים ולרשום כמה כסף בדיוק הוצאנו בשנה האחרונה בסופר או באלי אקספרס?

הסבר: ישנן מספר סיבות עיקריות שבגללן חשוב לעשות את המיפוי בצורה מפורטת ומדויקת ככל שניתן.

ראשית, המיפוי יאפשר לנו **לקבל מושג על מה אנחנו מוציאים הכי הרבה**, ואיפה אפשר אולי להפחית עלויות או לצמצם צריכה.

שנית, המיפוי **מסייע לאתר טעויות**, ביטוחים כפולים ותשלומים מיותרים. באוגוסט 2016, פורסם כי בשל טעות של חברת החשמל, כרטיסי האשראי של 15,000 לקוחות חויבו בחיוב כפול! (קישור מצורף).

* ניתן להוסיף סיפור אישי על טעויות שמצאת בחשבונות שלך או של משפחה / חברים. אך יותר מכל, המיפוי מאפשר, **להבין את הפער האמיתי ברמה חודשית** – זה הפער שעליו אנחנו צריכים לגשר.

כי גם אם הצלחנו לכסות את המינוס, אבל יש לנו גירעון חודשי של 1000 ₪ בכל חודש, למשל מכניסים 10,000 ₪ ומוציאים 11,000 ₪ – מהר מאוד נמצא את עצמנו שוב במינוס.

מיפוי יאפשר לנו לזהות את הפער הזה (החודשי) ולהבין באמת איפה ה"חור בסירה".

אם אתם רוצים ללמוד קצת יותר על איך עושים את זה בפועל, כדאי להיכנס לאתר של פעמונים ולהוריד משם את הכלי לשיקוף המצב הכלכלי האמיתי שלכם.

זהו טופס מפורט בו אתם יכולים למלא את כל הנתונים הכלכליים הדרושים, הוצאות הכנסות חובות ונכסים.

את הכלי ניתן להוריד בפורמט מודפס או כקובץ אקסל ותמצאו בו גם את רשימת המסמכים שיש צריכים לאסוף והנחיות כיצד למלא אותו.

קישורים:

כלי לשיקוף המצב הפיננסי האמיתי שלכם קישור להורדת כלי השיקוף בפורמט מודפס או בפורמט דיגיטלי (אקסל).	
חיוב כפול ל 15,000 לקוחות חברת החשמל כתבה ממאקו	

90 דקות

איך יוצאים מהמינוס (בלי לקחת הלוואה)

16

בקיצור:

נדבר על הדרכים לייצר יתרה שתאפשר לנו לחיות באיזון. המטרה - להוציא פחות ממה שאנחנו מוציאים, ולייצר יתרה שתאפשר לכסות את המינוס, להחזיר חובות ולהתנהל בתבונה כלכלית. נעשה זאת באמצעות צמצום הוצאות (המבוסס על סדרי העדיפויות שלנו), ו / או הגדלת הכנסה.

הסבר: כדי שנוכל להתחיל לחיות באיזון, אנחנו חייבים לייצר יתרה שתאפשר לנו להחזיר את החובות ולחיות בפלוס. אין ממש דרך לברוח מהברור מאליו – צריך לצמצם את ההוצאות ו/או להגדיל את ההכנסה.

צמצום הוצאות:

אם אנחנו יודעים כמה כסף אנחנו מוציאים על כל דבר (עשינו מיפוי), אנחנו יודעים להגיד מה הקף הצמצום הנדרש ויכולים להחליט איך לעשות אותו. ישנן שיטות מגוונות, נזכיר רק שתיים או שלוש:

סדר עדיפויות מהקל על הכבד – מחליטים ומסמנים מהם הסעיפים שקל לנו לותר עליהם או לצמצם אותם, על מה קשה יותר לוותר, ובמה לא נוגעים כרגע. חשוב לציין שגם בסעיפים שנדמה לנו שאין לנו שום אפשרות לצמצם, כמו למשל שכר דירה, ארנונה, מיסים או חינוך יש דרכים להתייעל. אבל אפשר להחליט שמתחילים בסעיפים שקל לנו יותר לשנות. גם אם מדובר בהוצאות קטנות יחסית, אין לזלזל באפקט המצטבר שלהן. גם ויתור על כוס קפה ומאפה שאנחנו קונים כל יום בדרך לעבודה יכול לחסוך לנו מאות שקלים בחודש.

סדר עדיפויות על בסיס חשיבות וסולם ערכים – בשיטה זו אנחנו צריכים לעשות חשיבה עם עצמנו, עם בן הזוג ועם המשפחה ולהחליט מה יותר חשוב לנו ולאן אנחנו רוצים לנתב את הכסף שלנו. תן מספר דוגמאות (רצוי מניסיון אישי) לדילמות והחלטות על צמצום הוצאות על בסיס חשיבות, למשל:

- יש לי חברה שהעדיפה לותר על רכב ולהתנייד בתחבורה ציבורית, כדי להשקיע במנוי מורחב לחדר הכושר.
 - חבר אחר אוהב מאוד לבשל ולארוח, היה לו חשוב להשקיע בצידוד איכותי למטבח, והוא ויתר על דברים אחרים כדי לממן את ה"פאשן" שלו. מאוחר יותר הוא אפילו הצליח להפוך את התחביב שלו למכור הכנסה נוסף, כשהתחיל למכור תבשילים וארוחות מעשה ידיו בשווקי מזון.
- סדר העדיפויות הוא אישי ואין מקום לשיפוטיות. כל אחד עושה את השיקולים שלו, אבל צריך להבין שלרוב דבר אחד בא על חשבון דבר אחר, ולכן כדאי שסדר העדיפויות שלנו ישקף את סולם הערכים והרצונות שלנו.

שיטת משרד האוצר – קיצוץ רוכבי בכל הסעיפים

הגדלת הכנסה:

הגדלת הכנסה יכולה להיות פתרון זמני או קבוע (זה תלוי בין השאר בהיקף החובות ובגובה הפער בין הוצאות להכנסות).

הגדלת הכנסה יכולה להיעשות בערוצים שונים:

הציר המשפחתי - ניצול יכולות וכישורים של כל בני המשפחה באמצעות עבודה משותפת, כשכל אחד תורם את חלקו. למשל, האם אופה עוגות והילדים מוכרים אותן.

הציר המקצועי - מיקסום הרווח מתחום העבודה או המקצוע הנוכחי. למשל, בקשה לתוספת שכר, שעות נוספות, נטילת תחומי אחריות נוספים ויוזמות במטרה להתקדם וכן הלאה.

ציר הכישורים המקצועיים - הרחבת פעילויות פנאי, תחביבים וכישרונות והפיכתם למקור רווח. מכירת עבודות יד או מאפים, מתן שיעורים פרטיים וכדומה.

לסיכום נושא היתרה, שאל: מדוע חשוב לייצר יתרה ולא מספיק להיות מאוזנים על 0? **הדגש:** כי בשלב הראשון היתרה תשמש לכיסוי המינוס / החזר חובות ובהמשך, בשאיפה נוכל להשתמש בסכום היתרה לחיסכון ולתכנון העתיד שלנו, על מנת שלא נגיע שוב בתוך זמן קצר למצב של מינוס וחובות.

90 דקות

איך יוצאים מהמינוס (בלי לקחת הלוואה)

17

בקיצור:

נציג את **מעקב ההוצאות** ככלי אפקטיבי שמסייע לנו לשמור על האיזון בין הוצאות להכנסות, ומאפשר לנו להיות כל הזמן עם האצבע על הדופק. נדבר על דרכים שונות לבצע מעקב.

הסבר: אחת השיטות האפקטיביות שמסייעות לנו לשמור על איזון היא רישום ומעקב. אנחנו ממליצים לרשום כל הוצאה בצורה מסודרת (מה קנינו, באיזה סכום, מתי ואיך שילמנו).

שאל: למה אי אפשר להסתפק בתדפיס האשראי או בדף החשבון?

הסבר: במקרים מסוימים אפשר (למשל אם המינוס שלכם קבוע ויציב, כלומר – ההתנהלות היומיומית שלכם בסך הכל מאוזנת. אבל לרישום היומיומי יש כמה יתרונות:

🔔 הוא מאפשר לעקוב גם אחרי ההוצאות הקטנות והדברים שאנחנו קונים במזומן. ההוצאות הללו, שאנחנו נוטים להחשיב כהוצאות קטנות ולא משמעותיות יכולות להצטבר לסכום משמעותי בסוף החודש.

🔔 הצורך לרשום כל דבר שאנחנו קונים גורם לנו לעצור רגע ולחשוב פעמיים – האם הקניה הזו אכן נחוצה לנו? (האם אנחנו צריכים או רוצים) האם אפשר לקנות בזול יותר, או למצוא חלופה?

🔔 הוא מאפשר לנו לקבל תמונה על הקף ההוצאות שלנו במהלך החודש ולא רק בסופו. כך ניתנת לנו ההזדמנות לתקן.

למשל, אם הוצאנו סכום גבוה מהרגיל בקניה השבועית סופר, נוכל לנסות לאזן אם נצמצם קצת יותר בשבוע הבא, או נוותר על משהו מתחום אחר.

איך עושים מעקב הוצאות?

בכל דרך שנוח. אפשר לרשום בפנקס, אפשר להשתמש באפליקציה (יש מגוון רחב של אפליקציות לניהול תקציב ומעקב הוצאות בחנויות האפליקציות), אפשר לאסוף קבלות ולרשום באקסל מצורה מרוכזת בסוף היום או בסוף השבוע. בפעמונים הכרנו גם זוגות שהיו נוהגים לדווח זה לזה בווטסאפ על כל קניה וקניה, בזמן אמת. ההיסטוריה של ההודעות אפשרה מעקב, ובנוסף, אחד שמר על השני ולפעמים גם עצרו זה את זה לפני קניה מיותרת.

90 דקות

איך יוצאים מהמינוס (בלי לקחת הלוואה)

18

בקיצור:

נסביר בקצרה, מהו **תקציב** וכיצד הוא מסייע לנו גם לשמור על האיזון וגם לתכנן את הוצאותינו העתידיות.
נדבר על **חיסכון**, האם זה כלכלי לחסוך כשאנחנו במינוס והאם יש טעם לחסוך גם כאשר יש לנו מעט.

"תקציב אינו רק אוסף מספרים. הוא מבטא את הערכים ואת השאיפות שלנו." ג'ק לו, לשעבר ראש משרד הניהול והתקצוב בבית הלבן (2010-2012).

הסבר: התקציב הוא אחד הכלים האפקטיביים ביותר שעומדים לרשותנו בדרך לאיזון וליציאה מהמינוס. הוא מאפשר לנו לתכנן ולשלוט בהוצאות ובהכנסות שלנו – אנחנו מחליטים, כמה כסף אנחנו מקציבים לכל סעיף בתקציב.
קובעים מראש באיזה סכום נקנה מזון, כמה כסף נקציב לבגדים ונעליים במשך כל השנה, וכמה נוציא על מתנות לאירועים.
אם עשינו מיפוי מדויק, נוכל לדעת כמה הוצאנו עד עכשיו בכל סעיף ולהבין טוב יותר מה השינוי הנדרש מאתנו כדי להתאים את התקציב לגובה ההכנסה.
בעזרת התקציב אנחנו יכולים לתכנן אין אנחנו מתכוונים להוציא את הכסף שלנו, במקום להוציא אותו ואח"כ לתהות לאן נעלם.
התקציב, צריך לשקף את רמת ההכנסה, סדרי העדיפויות וגם את הערכים והאמונות שלנו. אנחנו מחליטים מה חשוב יותר ומה פחות וקובעים את הנתיב הכלכלי בו אנחנו הולכים.

מי שמעוניין, מוזמן להוריד מאתר פעמונים את כלי העזר לבניית תקציב, של פעמונים (אפשר למצוא בגוגל).
או להשתמש בכל אפליקציה אחרת לניהול תקציב, המאפשרת להגדיר מראש את גובה הסכום המוקצב לכל סעיף.

שאל: ומה לגבי חיסכון? מה דעתכם? האם זה כדאי / אפשרי לחסוך בזמן שיש לנו מינוס בבנק?

הסבר: מבחינה כלכלית חד משמעית לא.
אין היגיון להמשיך להגדיל את המינוס ובמקביל לסגור את הכסף שלנו בתכנית חיסכון, במיוחד בימים אלו כשריבית על החיסכון היא אפסית.
אבל לחיסכון יש גם משמעות ערכית ורגשית, ויש מצבים שבהם החיסכון חשוב לנו מדי מכדי שנעצור אותו (כמו חיסכון לילדים למשל).
אז אם נסתכל רק על המספרים, עדיף לעצור את החיסכון עד שנסיים להחזיר את החובות שלנו, ולאחר מכן לנתב את היתרה שייצרנו לצורך כיסוי המינוס, לחיסכון.
אבל אפילו בכלכלת המשפחה, מספרים זה לא הכל, ולכל אחד הזכות לעשות את השיקול הערכי ולהחליט אילו חסכונות נשארים. רק כדאי לזכור לכלול אותם בתקציב).
כדאי גם לזכור שלכולנו יש חסכונות ארוכי טווח שאנחנו לא יכולים לגעת בהם כלל – אלו קרנות הפנסיה שלנו. לא משנה כמה חובות יש לנו, ומה גובה המינוס שלנו, אנחנו מחויבים על פי חוק להפריש אחוזים משכרנו לקרנות הפנסיה ולעיתים קרובות אנחנו שוכחים שמדובר למעשה בחסכון הגדול ביותר שיהיה לנו בחיים.

שאל: ומה אם אנחנו יכולים לחסוך רק מעט בכל חודש? האם זה בכלל כדאי?
הסבר: חיסכון יכול לשמש למטרות גדולות וקטנות, וגם חיסכון קטן יכול להיות מועיל. ונחזור ונזכיר שאם הצלחנו להתאזן ולייצר יתרה להחזר חובות או לכיסוי המינוס, נוכל להקצות את אותה היתרה לחיסכון לאחר שנסיים לשלם את חובותינו.
מינוס / חובות הם עניין זמני, ואפשר לטפל בהם.

קישורים:

[כלי עזר לבניית תקציב](#)

90 דקות

איך יוצאים מהמינוס (בלי לקחת הלוואה)

19

בקיצור:

נסכם את ההרצאה בחזרה לנושא שממנו התחלנו – המינוס. נציע לכל אחד ואחד לבחון מול עצמו מה אופי המינוס שלו ונדגיש כי ממבט על סוג המינוס אנחנו יכולים ללמוד הרבה על ההתנהלות הכלכלית שלנו, מה שיכול לסייע לנו להבין איזה מהכלים שהכרנו היום עשויים להיות האפקטיביים ביותר עבורנו. המסר הכללי הוא שכל השלבים וכל הכלים חשובים, אבל במצבים מסוימים יתכן שניתן יותר דגש לכלי אחד על פני האחר, בהתאם למצב.

הסבר:

רגע לפני סיום, בואו נחזור לרגע למינוס שלנו. מינוס הוא מינוס הוא מינוס, ובכל זאת ניתן להבחין בין שלושה סוגים עיקריים שהשוני ביניהם אומר הרבה על דפוסי ההתנהלות הכלכלית שלנו. למה חשוב לנו לדעת איזה מין מינוס יש לנו? כי היום הכרנו מגוון של כלים ופתרונות ויכול להיות שאנחנו לא צריכים את כולם, או שיש כמה שעליהם אנחנו צריכים לשים יותר דגש או פחות. אם למשל המינוס שלנו הוא **קבוע ויציב**, (כפי שהזכרנו קודם), זה מעיד על כך שבסך הכל, יש איזון בין ההוצאות וההכנסות שלנו. אנחנו כנראה לא מוציאים יותר ממה שאנחנו מכניסים וזה מצוין. זה אומר שבסך הכל ההתנהלות הכלכלית שלנו בריאה. אבל יש לנו פער שאותו אנחנו צריכים לסגור. המטרה העיקרית שלנו במקרה כזה תהיה **לייצר יתרה** שתאפשר לנו להחזיר את החוב (לאכול את המינוס לאט לאט או להחזיר הלוואה שלקחנו כנגדו), ובמקביל להמשיך **לשמור על האיזון בין הוצאות והכנסות**, כפי שעשינו עד עכשיו. כלומר, הפוקוס שלנו יהיה על **צמצום הוצאות והגדלת הכנסה**, ויש סיכוי טוב שהמאמץ שידרש מאתנו יהיה זמני ולאחר מכן נוכל לחזור להתנהל כרגיל, בתנאי שנמשיך לעקוב ונקפיד שלא לייצר מינוס חדש. **שאל:** אם גובה המינוס שלנו משתנה מחודש לחודש, או שאנחנו מזגזגים בין מינוס לפלוס, מה זה אומר על ההתנהלות הכלכלית שלנו? **הסבר:** מצב כזה, מעיד על כך שאין הלימה תזרימית בין ההוצאות וההכנסות. כדאי לבחון את ההתנהלות במונחים שנתיים ולראות האם הבעיה נובעת מאי יציבות בהכנסות או בהוצאות לאורך השנה. (לדוגמה בחודשים שמשלמים ביטוח ורישיון לרכב) או שהפער שנתי ולעיתים מתאזן בגלל הכנסה נקודתית גבוהה. יכול להיות שההכנסה שלנו לא קבועה (זה מצב שנפוץ מאוד אצל עצמאים) יש חודשים שבהם אנחנו מרוויחים יותר וחודשים אחרים שפחות. יש אנשים שאצלם יש יחס הפוך בין הוצאות והכנסות – למשל עובדים ומרוויחים פחות בקיץ או בתקופות החגים, אבל דווקא בתקופות האלה גם מוציאים יותר. איך מתמודדים עם זה? מתכננים. בוחנים את ההוצאות וההכנסות ברמה שנתית ודואגים לשמר הכנסות מהחודשים השמנים לטובת החודשים הרזים. כדי להצליח בכך חשוב במיוחד לנהל מעקב צמוד אחרי ההוצאות וההכנסות. שימו לב, מצב של מינוס משתנה לא אומר בהכרח שיש צורך בצמצום הוצאות או הגדלת הכנסה, לפעמים תכנון מדויק יותר יכול לעשות את כל ההבדל – קניה נבונה, ניצול מבצעי סוף שנה, הזמנת החופשה מראש וכד'. מיפוי שנתי מדויק יאפשר לנו להבין איפה נקודות הכשל בהתנהלות ולתקן היכן שנדרש.

שאל: ומה עם המינוס שלנו הולך וגדל? מה זה אומר על ההתנהלות הכלכלית שלנו? **הסבר:** מינוס שהולך וגדל, מעיד על גירעון קבוע. זה אומר שאנחנו בכל חודש, מוציאים יותר כסף ממה שאנחנו מכניסים, ומעמיקים את החוב שלנו עוד ועוד. לא קשה לראות שזה המצב הכי מסוכן, ושככל שימשך זמן רב יותר כך יהיה לנו קשה יותר לצאת ממנו.

במצב כזה, נצטרך כנראה להשתמש בכל התותחים הכבדים: זה דורש **שינוי מהותי בהרגלים** (צמצום הוצאות והגדלת הכנסה) והקפדה על התנהלות לפי **תקציב מוגבל, תכנון מדויק ומעקב צמוד**.

90 דקות	איך יוצאים מהמינוס (בלי לקחת הלוואה)	
	20 בקיצור: מענה לשאלות וסיום. הקצב מספר דקות למענה לשאלות בנוגע לנושאים שכוסו בהרצאה. למידע בנושאים נוספים הפנה את השואלים לאתר האינטרנט של פעמונים, אשר עמוס במאמרים כלים ומידע מעמיק בכל התחומים. ניתן גם להפנות לפעמונים עונים, ולתחום יעוץ מומחים, את מי שמעוניין ביעוץ מקצועי ואישי. השתדל לסיים בנימה אופטימית, בסיפור הצלחה או בהמלצה מניעה לפעולה, כמו למשל, התחילו בלבדוק כמה אתם משלמים על המינוס שלכם, או נסו לאבחן את סוג המינוס שלכם וחשבו מה זה אומר על ההתנהלות הכלכלית שלכם...	